

Linden bekent, dat hij hem op die plaats heeft 'zitten knippen als een idioot' en dat hij niet meer de moeite heeft genomen behoorlijk zijn handen te wassen.

Uitbreiden

Een van de gevolgen van de oorlog zal vermoedelijk zijn, dat de slums (krottenwijken) in en om de grote steden in Pakistan zich de komende tijd opnieuw zullen uitbreiden. Drs. Van der Linden zegt, dat het al waarneembaar was dat mensen uit de grensgebieden aan het wegtrekken waren. Het verbeteren van die wijken in Karachi was het doel waarop het onderzoek was gericht. Over een hervatting van het werk valt des te minder te zeggen waar er in Pakistan sprake was van een samenwerkingsproject, waarbij de VU, met geld van de NUFFIC (Netherlands Universities Foundation for International Cooperation), samenwerkte met de universiteit van Karachi. Bij het woord 'samenwerken' doet men er overigens goed aan, niet te denken aan gladjes verlopende fasen van het onderzoek. De samenwerking kon de afgelopen periode soms maar moeizaam tot stand worden gebracht over allerlei wetenschappelijke en personele verschillen van mening heen. Dit soort moeilijkheden schijnt zich zo vaak voor te doen bij sa-

menwerkingsprojecten in ontwikkelingslanden, dat ze zo langzamerhand bij de structuur ervan beginnen te behoren.

Acties

Het is niet bekend, of de Pakistaanse regering, die in het verleden de helft van het project financierde, in staat of bereid zal zijn, die financiering voort te zetten na de oorlog met India. Tussen juni en oktober van het vorige jaar, toen het brandende probleem tussen West-Pakistan en Bangla Desj nog niet door een oorlog was beslecht, werd aan de VU bovendien gedubd over de vraag of het toenmalige regime-Jahja Khan wel in aanmerking moest komen voor hulpverlening zoals dit project. Voor stopzetting werd onder meer aangevoerd dat het een onaanvaardbare situatie was dat er een samenwerkingsverband bestond tussen de VU en de Pakistani. Als argument voor voortzetting werd het feit genoemd, dat het karakter van het onderzoek met zich mee bracht, dat er te zijner tijd actieprogramma's zouden volgen, die de levensomstandigheden van de slumbevolking, de laagste sociaal-economische klasse, zouden moeten verbeteren. Men kon deze mensen onmogelijk verantwoordelijk stellen voor de beslissingen van het regime. Het project zou worden voortgezet tot het moment dat zou blijken of de Pakistaanse regering bereid zou zijn de nodige acties te laten volgen op het onderzoek.

Iets nuttigs

Al die overwegingen werden min of meer

achterhaald door het bommengeweld waarvoor het team moest vluchten. Formeel loopt het project echter gewoon door (drs. Manhave: 'We zijn alleen geëvacueerd'), zodat het nuttig leek, hetzelfde dilemma voor te leggen aan de leden van het team. Drs. Manhave ziet als het doel van zijn werkzaamheden: hulp verlenen, waar je ook zit. Je zit daar, zegt hij, om iets nuttigs te doen, om iets te bereiken. Of je nu in land X of land Y zit, dat kan je misschien persoonlijk nog wel een onaangenaam gevoel geven, maar dat neemt niet weg dat het jouw taak is, daar iets gedaan te krijgen. Zolang je die mogelijkheid in een land nog ziet, blijf je zitten en werk je door. Die persoonlijke overwegingen kunnen voor



Drs. C. J. Manhave

de één sterker gelden dan voor de ander. De één zal van bepaalde toestanden in een land meer emotionele invloed voelen dan een ander, die dat misschien gemakkelijker losmaakt van het werk dat hij doet. Drs. Van der Linden merkt op, dat dit werk niet te doen is zonder vuile handen te maken. Als je in een dorp iets gedaan wilt krijgen, zul je moeten beginnen met thee drinken bij de plaatselijke grondbezitter, anders krijg je geen poot aan de grond. Dat heeft, zegt drs. Van der Linden, het gevolg dat je altijd met een kater naar bed gaat, want je kunt nooit eens iets gaafs doen. Tussen zwart en wit zijn vele nuances grijs. Als voorbeeld noemt hij het geval van zuster

Drs. J. van der Harst



Drs. T. E. L. van Pinxteren

